č. j.: 1 A 550/2002 – 24

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Antonína Koukala v právní věci **žalobce P. H.,** proti **žalované České správě sociálního zabezpečení,** Křížová 25, 225 08 Praha 5, v řízení o opravném prostředku žalobce proti rozhodnutí žalované ze dne 18. 1. 2002, o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., **takto:**

I. Žaloba **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále jen správní orgán) ze dne 18. 1. 2002, byla zamítnuta žalobcova žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. (o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů, dále jen „zákon“) s odůvodněním, že navrhovatel sice prokázal splnění podmínek uvedených v ustanovení § 1 odst. 1 a odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. za dobu od 29. 8. 1944 do 28. 10. 1944, neboť byl účastníkem národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb. (o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození), avšak nárok na jednorázovou peněžní částku mu přesto nevznikl, protože jde o dobu kratší 3 měsíců. Žalobce současně neprokázal, že by při účasti v národním boji za osvobození byl zraněn a v důsledku tohoto zranění mu byl přiznán některý z důvodů uvedených v ustanovení § 5 odst. 5 zákona; podle výměru Úřadu pro vojenské poškozence

v Bratislavě mu byl sice přiznán invalidní důchod, avšak pro chorobu vzniklou v souvislosti s výkonem vojenské služby v roce 1938.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce včas opravný prostředek a v něm poukazoval na další připojené doklady a dával ke zvážení, zda by nebylo možno odškodnění přiznat na základě některého z nich (doložení zdravotního stavu a kopie vojenské knížky). Pro případ, že by na základě těchto dokladů nebylo možno žádosti vyhovět, žádal o odstranění tvrdosti zákona.

Správní orgán ve vyjádření k opravnému prostředku poukázal na právní úpravu možnosti poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození a zdůraznil, že podle ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří splňují podmínky uvedené v ustanovení § 1 odst. 1 bodě 1 písm. c/ až f/, bodě 2 a odst. 2 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, a bylo jim o tom vydáno podle ustanovení § 8 citovaného zákona osvědčení nebo kteří mají doklad, který toto osvědčení nahrazuje. Uvedl dále, že podle ustanovení § 5 odst. 3 zákona činí výše jednorázové peněžní částky pro účastníka národního boje za osvobození za účast v tomto boji kratším než 1 rok, trvajícím však nejméně 3 měsíce nebo alespoň 2 měsíce v případě služby v partyzánské jednotce jako československý partyzán podle zvláštního zákona, částku 60 000 Kč. Pokud oprávněná osoba prokáže, že při národním boji za osvobození byl účastník národního boje za osvobození zraněn a v důsledku tohoto zranění mu byl přiznán plný invalidní důchod, částečný invalidní důchod, invalidní důchod nebo přídavek k důchodu, činí výše jednorázové peněžní částky 120 000 Kč. Žadatel o částku však podmínky pro přiznání jednorázové peněžní částky podle uvedeného zákona nesplňuje, neboť jeho účast v národním boji za osvobození trvala dobu kratší než 3 měsíce a zranění, pro které mu byl přiznán invalidní důchod, neutrpěl při národním boji za osvobození, ale při výkonu vojenské služby v roce 1938. Správní orgán připomněl, že zákon č. 261/2001 Sb. nemá ustanovení o zmírnění tvrdosti zákona, a proto navrhoval, aby po provedeném řízení soud napadené rozhodnutí správního orgánu potvrdil.

Uvedená právní věc vedená u Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 1 A 550/2002 byla tímto soudem postoupena Nejvyššímu správnímu soudu s poukazem na ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb. (soudní řád správní – dále jen „s. ř. s.“). Podle uvedeného ustanovení, nestanoví-li zákon jinak, věci správního soudnictví, v nichž nebylo rozhodnuto do dne účinnosti tohoto zákona (do 1. 1. 2003) a v nichž byla dána věcná příslušnost k řízení vrchním soudům nebo Nejvyššímu soudu, převezme a dokončí Nejvyšší správní soud.

Podle ustanovení § 129 odst. 2 s. ř. s. postupuje Nejvyšší správní soud v tomto řízení podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s. Účinky procesních úkonů v těchto řízeních učiněných zůstávají zachovány a posoudí se přiměřeně podle ustanovení naposledy označeného zákona.

Nejvyšší správní soud proto převzal k dokončení řízení o opravném prostředku (žalobě) žalobce, o čemž jej vyrozuměl a vyzval jej, aby označil důkazy k prokázání žalobní námitky a současně jej vyrozuměl o možnosti dokončit řízení rozhodnutím ve věci samé bez toho, aby bylo nařizováno jednání. Žalobce svými přípisy ze dne 7. 4. 2003 a 26. 4. 2003 navrhl k prokázání žalobních námitek důkazy, které přiložil k žalobě a dále výslovně projevil souhlas se zamýšleným postupem dokončit řízení bez nařízení jednání. Stejný souhlas vyjádřil ve svém přípisu ze dne 6. 3. 2003 i žalovaný správní orgán. Žádný z účastníků rovněž

nevznesl námitku podjatosti senátu Nejvyššího správního soudu, který věc podle rozvrhu práce rozhoduje.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí a dospěl k závěru, že žalobě není možno vyhovět, neboť není důvodná.

Podle ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří splňují podmínky uvedené v ustanovení § 1 odst. 1 bodě 1 písm. c/ až f/ zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných příslušnících národního boje za osvobození, a bylo jim o tom vydáno podle ustanovení § 8 citovaného zákona osvědčení nebo kteří mají doklad, který toto osvědčení nahrazuje.

Výši jednorázové peněžní částky přiznávané účastníkům národního boje za osvobození určuje ustanovení § 5 odst. 1, odst. 3 a odst. 5 zákona tak, že za účast v národním boji za osvobození trvající alespoň 1 rok činí tato 120 000 Kč a za každý další měsíc účasti v národním boji za osvobození se zvyšuje o 1000 Kč; pokud účast v národním boji za osvobození byla kratší než 1 rok, trvala však alespoň 3 měsíce nebo alespoň 2 měsíce v partyzánské jednotce, činí 60 000 Kč. Pokud oprávněná osoba prokáže, že při národním boji za osvobození byl účastník takového boje zraněn a v důsledku tohoto zranění mu byl přiznán plný invalidní důchod, částečný invalidní důchod, invalidní důchod nebo přídavek k důchodu, činí výše jednorázové peněžní částky 120 000 Kč. Podle ustanovení § 5 odst. 8 zákona č. 261/2001 Sb. skutečnosti uvedené v odst. 5 prokáže oprávněná osoba výměrem invalidního důchodu vydaným podle zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce. Může je rovněž prokázat rozhodnutím o přiznání invalidního (plného invalidního) důchodu nebo částečného invalidního důchodu vydaným podle předpisu o národním pojištění, sociálním zabezpečení nebo důchodovém pojištění.

Jak vyplývá ze skutkových zjištění, ze kterých vycházel i správní orgán v napadeném rozhodnutí a která ani žalobce nezpochybňuje (naopak je znovu dokládá týmiž písemnostmi, které předložil spolu s žádostí o požadovanou dávku), je žalobce občanem České republiky, který současně splňuje podmínky uvedené v ustanovení § 1 odst. 1 bodě 1 písm. e/ zákona č. 255/1946 Sb., neboť osvědčením vydaným Federálním ministerstvem národní obrany dne 19. 5. 1976, prokázal, že je účastníkem národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., a to jako účastník Slovenského národního povstání v době od 29. 8. 1944 do 28. 10. 1944. Tato skutečnost je doložena též čestnými prohlášeními žalobcových spolubojovníků F. B., M. D., J. Krátkého a M. V. K osvědčení je připojeno další rozhodnutí téhož ministerstva ze dne 19. 5. 1976, téhož jednacího čísla, podle něhož je navrhovatel účastníkem národního boje za osvobození, jehož se zúčastnil jako voják při Slovenském národním povstání. Z obsahu tohoto dokladu vyplývá, že žalobce nebyl příslušníkem Stráže obrany státu zřízené vládním nařízením č. 270/1936 Sb. a dále z něho vyplývá, že k žalobcovu zranění nedošlo v souvislosti s bojem proti nepřátelské protistátní činnosti v pohraničí, ale v souvislosti s výkonem výjimečné činné služby za mobilizace v roce 1938. Konečně pak je v tomto dokladu uvedeno, že doba od 29. 10. 1944 do 5. 4. 1945 nemohla být v osvědčení navrhovateli uznána, protože se po tuto dobu nezúčastnil odbojové činnosti, která by směřovala přímo k osvobození Československé republiky jak stanoví ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 255/1946 Sb. Žalobce dále předložil výměr Státního úřadu pro vojenské poškozence v Bratislavě ze dne 3. 8. 1949, podle něhož byl na základě lékařské prohlídky provedené dne 7. 4. 1939 v Liptovském Mikuláši uznán podle zákona o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické persekuce č. 164/1946 Sb. vojenským poškozencem a stupeň snížení výdělečné schopnosti byl stanoven na 25 % pro

choroby způsobené v době od 24. 9. 1938 do 16. 12. 1938 následkem výkonu vojenské služby. Konečně pak též je součástí správního spisu lékařské osvědčení vydané žalobci v květnu 1948, z jehož obsahu vyplývá, že žalobce byl převzat do léčení MUDr. V. K., okresního lékaře v R., v dubnu 1945 pro suchý zápal pohrudnice vlevo a zánět kloubů. Podle mínění tohoto lékaře chorobu získal v době Slovenského národního povstání v horách, přičemž léčení trvalo do 11. 5. 1945. Žalobce byl uznán invalidním v rozsahu 40 %.

Z výše uvedeného je patrno, že pro možnost poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. by musel žalobce prokázat buď, že jeho účast v boji za národní osvobození trvala alespoň 3 měsíce, eventuelně alespoň 2 měsíce, pokud by se jednalo o československého partyzána (pak by mu náležela částka 60 000 Kč), nebo by musel prokázat, že při účasti v národním boji za osvobození byl zraněn a v důsledku tohoto zranění mu byl přiznán plný invalidní důchod, částečný invalidní důchod, invalidní důchod nebo přídavek k důchodu podle zákona č. 164/1946 Sb.

Uvedené podmínky žalobce nesplňuje, neboť jeho účast v boji za národní osvobození ve vlastnosti účastníka Slovenského národního povstání netrvala celé 3 měsíce, ale jen v době od 29. 8. 1944 do 28. 10. 1944, tedy necelé 2 měsíce. Přitom nutno připomenout, že měsícem účasti v boji za národní osvobození se rozumí celý, nikoliv započatý měsíc. Osvědčení o jeho účasti v boji za národní osvobození mu bylo vydáno podle ustanovení § 1 odst. 1 bod 1 písm. e/ zákona č. 255/1946 Sb., neboť pod toto ustanovení se zařazují ti účastníci boje za národní osvobození, kteří se zúčastnili aspoň 3 měsíce soustavnou činností zahraničního nebo domácího hnutí, směřujícího přímo k osvobození republiky Československé, nebo Slovenského národního povstání třeba po dobu kratší takovým způsobem, že tato činnost přivodila nebo byla prokazatelně způsobilá přivodit jemu nebo jeho rodině újmu na životě, osobní svobodě nebo zdraví. U navrhovatele se jednalo o účast ve Slovenském národním povstání sice po dobu kratší, avšak orgán osvědčení vydávající zřejmě usoudil, že se tak stalo za okolností, které mohly přivodit žalobci nebo jeho rodině újmy, na něž uvedené zákonné ustanovení pamatuje. Zákon č. 261/2001 Sb. však pro možnost poskytnutí jednorázové peněžní částky předpokládá účast v boji za národní osvobození v rozsahu nejméně 3 měsíce a výjimku činí pouze u československých partyzánů, u nichž vyžaduje takovou účast alespoň po dobu 2 měsíců v partyzánské jednotce, přičemž u této skupiny účastníků odboje předpokládá osvědčení podle zákona č. 34/1946 Sb., jímž se vymezuje pojem československého partyzána. Takový způsob účasti v boji za národní osvobození žalobce odškodnit nežádá a ostatně z obsahu osvědčení jemu vydaného je patrno, že Slovenského národního povstání se zúčastnil jako voják a nikoliv jako československý partyzán. Pak by musel pro možnost odškodnění doložit, že byl při účasti v boji za národní osvobození zraněn a právě jen v důsledku tohoto zranění mu byl přiznán důchod ve smyslu ustanovení § 5 odst. 5 zákona. Tuto skutečnost žalobce ani netvrdí a pokud předkládá výměr o přiznání požitků podle zákona č. 164/1946 Sb., týká se toto odškodnění ztráty výdělečné schopnosti pro chorobu způsobenou v době mobilizace, tedy před rokem 1939. Zákon č. 255/1946 Sb. však za účastníky národního boje za osvobození považuje jen ty skupiny účastníků odboje, kteří se takového odboje zúčastnili v letech 1939 až 1945. Pro možnost žalobcova odškodnění nepostačuje ani lékařské svědectví MUDr. V. K., okresního lékaře v R., podle něhož žalobce v době Slovenského národního povstání v horách onemocněl suchým zápalem pohrudnice a zánětem kloubů, neboť žalobce nedokládá, že by pro toto onemocnění mu byl přiznán invalidní, plný invalidní, částečný invalidní důchod či přídavek k důchodu podle zákona č. 164/1946 Sb., nehledě k tomu, že zákon č. 261/2001 Sb. pro možnost odškodnění předpokládá válečné zranění, v jehož důsledku byl žalobci přiznán některý z vyjmenovaných důchodů. Ostatně osvědčení ze dne 19. 5. 1976 výslovně uvádí, že k žalobcovu zranění

nedošlo v souvislosti s bojem proti nepřátelské protistátní činnosti v pohraničí, ale v souvislosti s vykonáváním výjimečné služby za mobilizace v roce 1938. Je tedy patrno, že orgán osvědčení vydávající již tyto skutečnosti náležitě zhodnotil.

Soudu z uvedených důvodů nezbylo než žalobu zamítnout, když v postupu správního orgánu nebyla shledána nezákonnost. Žaloba nebyla shledána důvodnou (ustanovení § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb.).

Soud nezpochybňuje nespornou odvahu a statečnost pana žalobce, kterou prokázal v boji za osvobození Československa. Nemá pochyby ani o tom, že utrpěné a prodělané onemocnění vážně komplikovalo žalobci kvalitu jeho dalšího života. Avšak striktní vymezení podmínek nároku zákonem bez toho, aniž by bylo do zákona zakotveno, jakékoliv zmírňovací právo (odstranění tvrdosti zákona), neumožňuje ani soudu v rámci jeho rozhodovací pravomoci vážit okolnosti konkrétního případu a od podmínek nároku stanovených zákonem se jakkoliv odchýlit. Soudu nepřísluší vůli zákonodárce podle své úvahy měnit, doplňovat či nahrazovat, neboť je zákonem vázán.

Účastníkům nebyla přiznána náhrada nákladů řízení, když žalobce neměl v řízení úspěch (ostatně náhradu nákladů nepožadoval) a správnímu orgánu, který rovněž náhradu nákladů nepožadoval, podle obsahu spisu náklady řízení nevznikly (ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku n e j s o u opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. května 2003

JUDr. Dagmar N y g r í n o v á
předsedkyně senátu